

מִי הִיא שְׁכֵספִיר

מונוגרפיה עברית על גאון הראמה

— מאת איזה פרליס —

עשיר, בכל זאת לוקה הוא בחסר — חסרון בלתי-נמנע כשמדובר בגאון, אשר בכל אחת מיצירותיו יש מן השוני והיחודש, משום מה לא נכללו בספרו של ורדי כל הטרגדיות הגדולות, וכן אין אנו מוצאים אף דוגמה אחת מהמחזות ההיסטוריים שגיבוריהם הם מלכי אנגליה.

גישהו של ורדי אל יצירת ששכספיר היא מורכבת. מצד אחד כותב הוא: „בל גת' עלם מן העובדה ששכספיר היה בראש וראשונה דראמטורג, עסקו היה עם ה' אדם ואופיו, ולא עם ההליכים היסטוריים, או ההיסטוריה עצמה“. בהתאם לכך, מנתח ורדי את היצירות גיחוה ספרותי-אסתיטי: הוא מתחקה על המקורות, מהם שאב ששכספיר את עלילות מחזותיו, מתאר את ה' דמויות הראשיות ותכונותיהן, דן בקומי פוויציה של המחזה, בסגנון, לשון וכו', אולם מאידך גיסא, שוען ורדי (בדברו על יחס הכוון של ששכספיר כלפי המון): „בלי גישה דיאלקטית אין להתגבר על הפארדוקסים והתסבוכות בסיטואציה ה' הברתית-פוליטית, הכאה לביטוי בתמונת ההמון ביוליוס קיסר' ובדראמות האחרות של ששכספיר“. גם אם המחזה מעבירנו אל רומא העתיקה לאנגליה הקדומה, או לכל מקום אחר — משווה ששכספיר לנגד עינינו את אנגליה המודרנית של ימיו, באנגליה זו התחוללה תמורה חברתית מהפכנית של התפתחות הקאפיטליזם ו' עליית הבורגנות, היא המעמד שששכספיר יצא מתוכו. תהליך היסטורי זה מצא את ביטויו ביצירותיו.

בהשקפה זו טמון לדעת המחבר, ה' מסתחף להכנת המחזות, „ליר הוא אספק' לריה להתפוררות הפיאודליזם“; „גיש ויגדור העליונות“ — „מחזה בורגני“, ב' „הסחר מונציה“ מופיעים גיבורים שהם „מפלסי הנתיבות להון הקאפיטליסטי“ בצד „האריסטוקרטיה הקרקעית“, אף רומיאו ויוליה, „דבוקים והבוקים בצבת יהסיאנוש משיים, על כל הקרעים וה' פירוודים החוצים תבור ומדינה“, גם שאר המחזות מוסברים בדרך זו. הספר מסתיים בסקירה תמציתית על קורות בקורה ששכספיר פיר מיטיו עד ימינו וברשימה ביבליו' גראפית של תרגומים לעברית והצגות על במה עברית.

הפירושים ליצירת ששכספיר רבים הם כמעט כפירושים למקרא, ככל יצירה גדר' לה גם יצירתו היא רבת-משמעויות ונית' נת לפירושים שונים, וכל פרשן רואה בה כרגיל מהרהורי לבו, משום כך מפרש הרומנטיקאי את ששכספיר על דרך הרומנטי' טיקה, הפרוידיאני על דרך הפסיכואנליזה והמארקסיסט — על דרך הדיאלקטיקה. — בזו האחרונה הלך מחברנו, בין אם נסכים ובין אם לא נסכים לפירושו של דב ורדי, חייבים אנו לו הודה על ש' העניק בפעם הראשונה לקורא העברי סיכום מאלף בפלסו גתיב ביער העבות של מחקר ששכספיר.

ספריות שלמות נכתבו על ששכספיר בלשונות העמים במשך דורות, אך רק עכשיו, בשנת הארבע מאות ל' הולדתו, זכינו לראשונה לספר עברי מקיף על גאון זה, ספרו של דב ורדי: ויליאם ששכספיר ומחזותיו (ספרית פועלים).

הואיל ועל ששכספיר האיש, ידיעותינו זעומות ומצומצמות ביותר, מצאו לעצמם רבים בקעה להתגורר בה והיקשו קושיות: מי היה ששכספיר? האם בכלל היה אדם כזה במציאות, ואם לא היה ולא נברא, מי כתב את מחזותיו? דב ורדי השכיל לא להיגרד לזויכוח-סרק זה, אשר הוליד סברות משונות והשערות דמיוניות ל' רוב, הוא שירטט קורות חייו של ששכספיר על סמך העובדות המעטות הידועות ב' ודאות מן התעודות הרשמיות (למשל: תאריך טבילתו המצוי בספר הרשומות של סטראטפורד) ומזכרונות בני הדור, כדי להסביר את רקע יצירתו של ששכספיר.

ויליאם ששכספיר

הוסיף ורדי פרק מאלף על התיאטרון ה' אליזבתאני: הבמה ואביזריה, הלהקות, השחקנים, סגנון המשחק, הקהל וכו'. הפרק האחרון של המבוא מוקדש לגלגולי ה' ששכס של המחזות בכל הזמנים עד ל' קביעת הנוסח הששכספירי הסופי, המקובל בימינו.

החלק העיקרי של הספר מוקדש ל' ניתוח אחד-עשר מחזות, בהם משתקפת דמותו הרוחנית של יוצרם, בגילוית ה' שונים, מחזות אלה, שנבחרו מתוך שלר' שים ושמונה יצירות, הכלולות ב„קאנון“ הששכספירי, נועדו לשימש מעין הדגמה אפיינית לכל סוגיית-הראמה המצויים בכל כחבי ששכספיר, במבחר זה כלל ורדי את הטרגדיות הגדולות („האמלט“, „המלך ליר“, „מקבת“), הקודמיות, כטוב ב' עיניכם“, „הלילה השנים עשר“, ועוד), ואף מחזות שהם טראגדיה בצורת קר' מדיה, כמו „הסחר מונציה“, למחזה אחר רק זה יש הסיבות מיוחדת מבחינה יהודית ועל כן דן ורדי בהרחבה במשמ' עיתו של שילוק ובפירושים השונים ה' מאירים דמות זו, ככל שמבחר זה הוא